

VŠEOBECNÁ SYMPTOMATOLOGIE V PŘEHLEDU

Jana Straková

Natália Beharková

Katedra ošetrovatelství, LFMU

TÉMA:

- **SYMPTOMATOLOGIE**
- **ANAMNÉZA**

Schematické rozdělení symptomatologie - příznaků

- Nespecifické
- Specifické

- Objektivní
- Subjektivní

Subjektivní příznaky

- Neměřitelné, vnímané výhradně danou osobou
- Na výskyt se poukazuje nepřímo, např. **sdělením** (pocit slabosti, bolest hlavy apod.) či **pozorováním** doprovodných jevů, např. úlevová poloha při bolesti

Objektivní příznaky

- Přímě měřitelné/pozorovatelné hodnoty
- Existuje možnost zjistit jejich přítomnost druhou osobou – objektivní průkaz jejich přítomnosti

(vyšetření – pohledem, pohmatem, poklepem, přístroji, laboratorními vyšetřovacími metodami)

např. zarudnutí kůže, edém, změna dýchacích šelestů/srdečních ozev, zastínění na plicích při rtg

SPECIFICKÉ PŘÍZNAKY

- charakteristické, typické pro určité onemocnění

NESPECIFICKÉ (obecné) PŘÍZNAKY

- společné více nemocem
- **BOLEST** (charakter, intenzita, lokalizace, propagace, trvání a průběh bolesti, závislost-situačním podmínění a individualitě jedince)
- **ÚNAVA** (střídání aktivity a odpočinku)
- **NECHUTENSTVÍ A HUBNUTÍ**

Bolest

- je ryze **subjektivní zážitek** a **existuje vždy, kdykoli nemocný říká, že bolest má**

Hodnocení bolesti

P	PAIN	Lokalizace bolesti	Kde vás bolí?
Q	QUALITY	Kvalita bolesti	Jaká je to bolest? <small>Bodavá, dráždivá, zdrcující, křečovitá, ostrá, palčivá, přechodná, přerušovaná, řezavá, silná, tepavá, tupá, úporná, vyčerpávající, vyzářující, svěravá</small>
R	RADIATION	Vyzařování bolesti	Šíří se někde?
S	SEVERITY	Intenzita bolesti	Jak silná je bolest? <small>Slabá, mírná, střední, silná, mučivá</small>
T	TIME	Časové trvání	Je bolest stálá nebo se mění?
Provokující faktory			Co bolest zhoršuje?
Úlevové faktory			Co bolest zmírňuje?

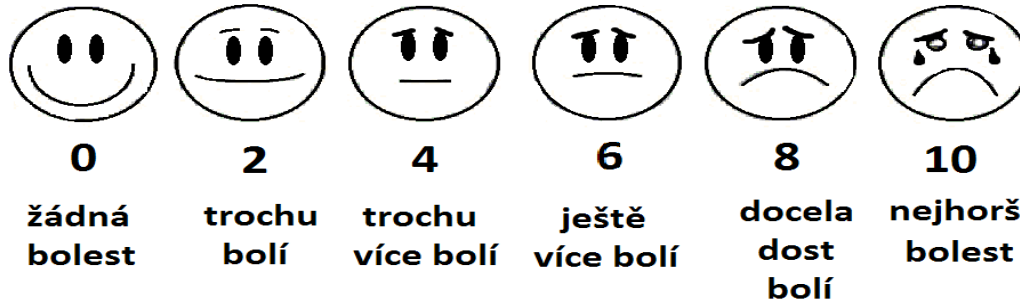
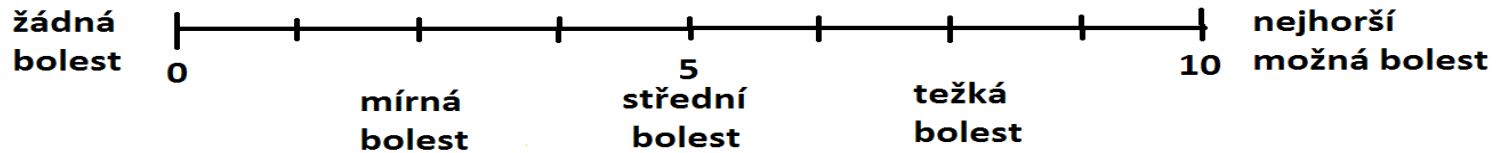
Akutní bolest

- dostaví se okamžitě po bolestivém podnětu
- pálivá, ostrá
- vychází především z kůže, svalů, kloubů, některé kolikovitě bolesti
- krátkodobá
- P/K – je neklidný, verbalizuje bolest (křičí, volá o pomoc, sténá, drží si bolestivé místo...)
- má ochranný charakter – varuje P/K a zabraňuje dalšímu zhoršování stavu
- aktivace sympatoadrenergního systému – ↑ TK, P, D

Chronická bolest

- trvá měsíce i déle
- chybí aktivace sympatiku
- nemá ochranný ani signalizační význam
- problematická lokalizace i určení kvality bolesti
- nejčastěji bolest pohybového ústrojí, hlavy/migrény, neuralgie, obličej, nádorová onemocnění, fantomové bolesti, posttraumatické bolesti
- vliv na psychiku člověka – deprese, frustrace, způsob myšlení, pocity méněcennosti, nedůvěry ve vlastní síly, agrese, hostilita, existenční podmínky (finance, životní plány...)
- hypochondr, simulant, psychiatrické konzilia

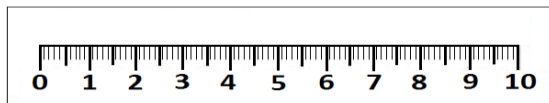
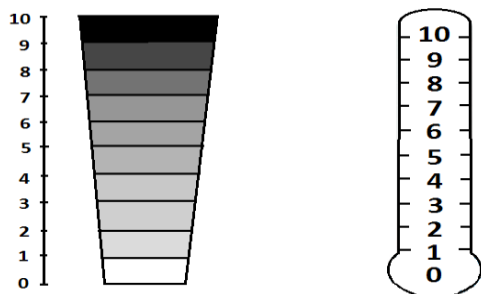
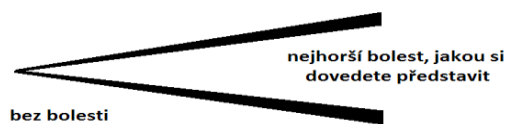
NUMERICKÁ HODNOTÍCÍ ŠKÁLA

VYBERTE ČÍSLO, KTERÉ ODPOVÍDÁ VAŠÍ BOLESTI

TYPY ZOBRAZENÍ VIZUÁLNÍ ANALOGOVÉ ŠKÁLY

žádná bolest ————— nejvyšší možná bolest

horizontální úsečka

rozvírající se úsečky

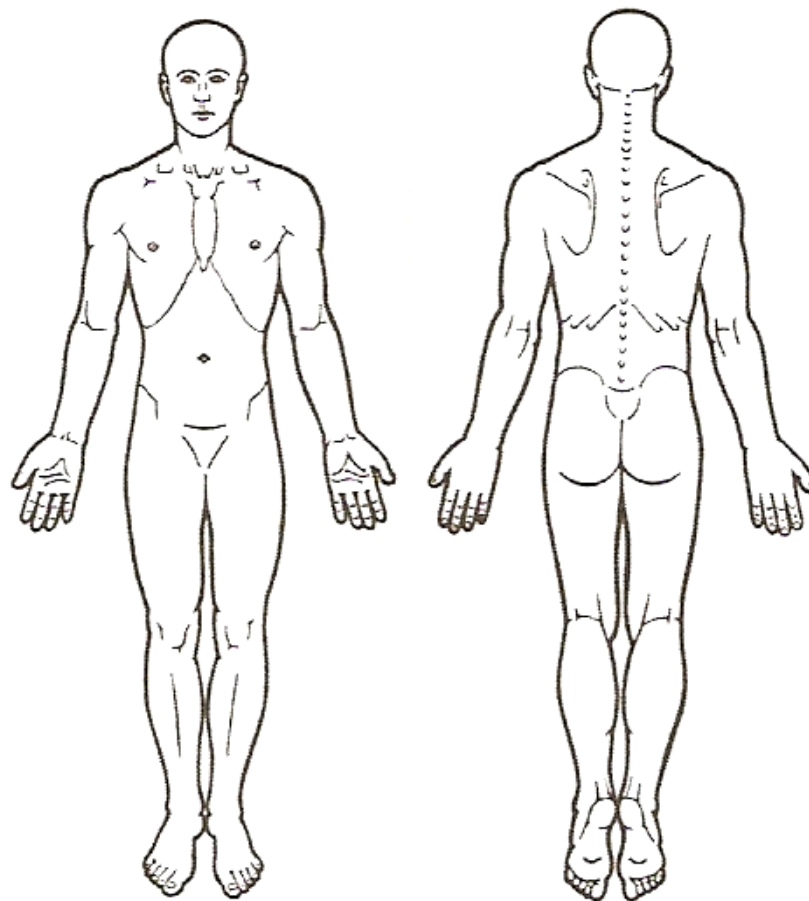
vertikální úsečka

teploměr

pravítko

obličej

ZÁZNAM LOKALIZACE BOLESTI

oblast bolesti označte křížkem

Orientační slovní hodnocení desetistupňové škály bolesti

0	Nepocítuje bolest.
1 - 2	Mírná bolest, lze se soustředit na hovor, lze odvést pozornost od bolesti
3 - 5	Střední bolest, dominuje nad snahou o soustředění
6 - 9	Silná bolest, bolestivá grimasa, soustředění na bolest
10	Nesnesitelná bolest, pacient neovládne své chování (mohou být přítomny i známky šoku, nesnesitelná bolest může vyvolat smrt!)

Melzackova škála verbální stupnice bolesti - šestistupňová

0	Žádná bolest
1	Mírná bolest
2	Nepříjemná bolest
3	Intenzivní bolest
4	Krutá bolest
5	Zcela nesnesitelná bolest

Deskriptivní verbální škála

0	Žádná bolest
1	Nepatrná bolest
2	Mírná bolest
3	Střední bolest
4	Strašná bolest
5	Zcela nesnesitelná bolest

Kalendář bolesti

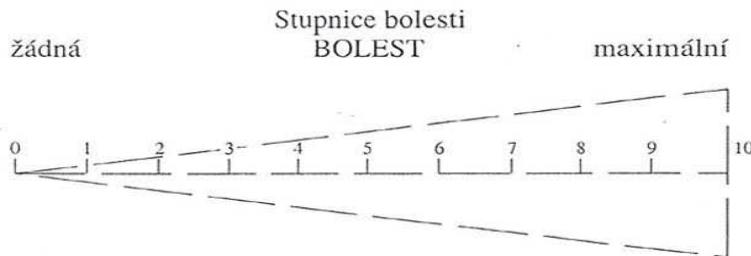
Týden od do

Abychom mohli lépe hodnotit Váš zdravotní stav, dostáváte svůj týdenní kalendář:

	1)	1)	1)	2)	3)	4)	5)	6)	7)	8)	
den	rá	pol	ve	spá	akt	sto	nev	zvr	nál	chu	poznámky
po											
út											
st											
čt											
pá											
so											
ne											

Do kalendáře zaznamenejte údaj podle instrukcí lékaře a následujícího návodu:

- 3x denně bolest podle instrukce 0 - 10
- kolik hodin spíte
- co jste schopen - schopna pro sebe udělat
 - *1 bez omezení
 - *2 jen malé omezení
 - *3 jen nejnnutnější osobní věci
 - *4 převážně sedím
 - *5 jsem převážně na lůžku
- byl - byla jste na toaletě
- bylo Vám nevolno?
- zvracel - zvracela jste? (počet)
 - *1 vynikající
 - *2 docela dobrou
 - *3 nevalnou
 - *4 špatnou
 - *5 na zabití
- chuť k jídlu - -, - +, +, + +, + + +

ZKRATKY: rá - ráno akt - aktivita zvr - zvracení
 pol - poledne sto - stolice nál - nálada
 ve - večer nev - nevěle chu - chuť k jídlu
 spá - spánek

LÉKY: V. Vendal retard

.....

Příští návštěva:

KRÁTKÝ INVENTÁŘ BOLESTI (BRIEF PAIN INVENTORY – BPI) - lze jej vyplnit zhruba do 15 minut.

je zaměřen na bolest během posledních 24 hodin. informace se soustředí na **lokalizaci** bolesti, **hodnocení** bolesti a soubor otázek zaměřených na to, jak bolest **ovlivňuje** kvalitu života.

BRIEF PAIN INVENTORY (česká verze)

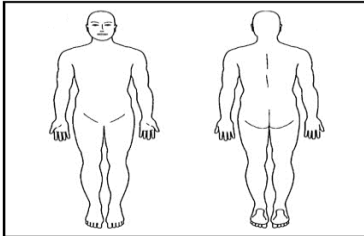
ID nemocného.....

Datum.....

1.) Po celý život většinu z nás čas od času něco zabolí (hlava, zub, výron kotníku). Cítil(a) jste dnes jinou než takovou všední bolest?

ANO NE

2.) Na obrázku označte místa, která vás bolí. Nejbolstivější označte

3.) Ohodnoťte svou bolest zakroužkováním čísla, které odpovídá vaší nejhorší bolesti za posledních 24 h.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
žádná bolest nejhorší bolest

4.) Ohodnoťte svoji bolest zakroužkováním čísla, které odpovídá vaší nejmenší bolesti za posledních 24 h.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
žádná bolest nejhorší bolest

5.) Ohodnoťte svoji bolest zakroužkováním čísla, které odpovídá vaší průměrné bolesti za posledních 24 h.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
žádná bolest nejhorší bolest

6.) Ohodnoťte svoji bolest zakroužkováním čísla, které vypovídá, jakou bolest máte právě teď.

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
žádná bolest nejhorší bolest

7.) Jaké léky užíváte proti bolesti, či jakou léčbu proti bolesti jste podstoupil(a)?

8.) Jak velkou úlevu vám přinesly léky, či léčba proti bolesti v posledních 24 h? Označte %, které nejlépe vypovídá, jak moc léky či léčba uleví.

0% 10 20 30 40 50% 60 70 80 90 100 %
žádná úleva % naprostá úleva od bolesti

9.) Označte číslo, které popisuje, jak bolest v posledních 24 h ovlivnila vaši CELKOVOU AKTIVITU:

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
bez oblivnění kompletně ovlivnila

NÁLADU:

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
bez oblivnění kompletně ovlivnila

SCHOPNOST CHODIT:

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
bez oblivnění kompletně ovlivnila

BĚŽNOU PRÁCI (DOMA I MIMO DOMOV):

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
bez oblivnění kompletně ovlivnila

VZTAHY S JINÝMI LIDMI:

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
bez oblivnění kompletně ovlivnila

SPÁNEK:

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
bez oblivnění kompletně ovlivnila

RADOST ZE ŽIVOTA:

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
bez oblivnění kompletně ovlivnila

SYMPTOMATOLOGIE DÝCHYČÍHO SYSTÉMU

○ KAŠEL

- Akutní (bronchitis acuta, astma bronchiale, aspirace, pneumotorax)
- Chronický (déle než 3 týdny, chronické záněty průdušek, bronchogenní karcinom, CHOPN)
- Suchý
- Vlhký (produktivní)

SYMPTOMATOLOGIE DÝCHYČÍHO SYSTÉMU

- **HEMOPTÝZA** (vykašlání krve), **HEMOPTOE** (chrlení krve)
(bronchogenní karcinom, chron. bronchitida, TBC, cévní malformace, při aspiraci)
pozor, rozlišujte pojmy: HEMATEMEZA
(zvracení krve) , MELÉNA
- **DUŠNOST** (fyziologicky při námaze, onem. kardiovaskulárního sy, anemie)
 - Inspirační – tzv. stridorózní dýchání
 - Expirační – např. astmatický záchvat
 - Námahová x klidová
 - Akutní x chronická

Klasifikace dušnosti NYHA (New York Heard Association)

	Definice třídy	Omezení činnosti
NYHA I	Nezvládá jen vyšší námahu, rychlejší běh.	Neomezuje se v běžném životě.
NYHA II	Zvládá maximálně rychlejší chůzi, běh nikoliv.	Menší omezení v běžném životě.
NYHA III	Pouze základní domácí činnosti, chůze 4 km/hod. Již běžná aktivita je vyčerpávající.	Významné omezení činnosti i doma.
NYHA IV	Dušnost při minimální námaze i v klidu. Nezbytná pomoc druhé osoby.	Zásadní omezení v životě.

SYMPTOMATOLOGIE DÝCHYČÍHO SYSTÉMU

- **BOLEST NA HRUDI**
 - Přesně lokalizovaná – pleuritida, plicní embolie, pneumotorax, bronchitis acuta, fraktura žeber, herpes zoster
 - Neohraničená – zhmoždění hrudníku, polytraumata, bolesti v oblasti páteře
- **DYSFONIE (chrapot)** - akutní či chronické onemocnění HCD, ca mediastina, jícnu...
- **SINGULTUS** – vzniká drážděním n. phrenicus či n. vagus, např. patologické procesy v oblasti mediastina či bez zjevné příčiny

SYMPTOMATOLOGIE KARDIOVASKULÁRNÍHO SYSTÉMU

- **BOLEST** v krajině srdeční
 - Kardiální – akutní IM
 - Nekardiální – postižení mezižeberních svalů či jejich úponů, pleurální bolest
- **BUŠENÍ SRDCE (PALPITACE)** - vjem srdeční činnosti (poruchy převodního sy, psychogenní příčiny)
- **SYNKOPA** – poruchy srdečního rytmu, iontová disbalance (K), poruchy autonomní nervové regulace, aortální stenóza

SYMPTOMATOLOGIE KARDIOVASKULÁRNÍHO SYSTÉMU

- **OTOKY** – příznak srdečního selhání, onem. ledvin, nejnápadnější v poloze ve stoje
- **BOLEST V LÝTKU** – aterosklerotické postižení dolních končetin, tzv. klaudikační bolest, hluboká žilní trombóza
- **VYMIZENÍ PERIFERNÍ PULZACE** na DKK

SYMPTOMATOLOGIE GASTROINTESTINÁLNÍHO TRAKTU - GIT

- **NECHUTENSTVÍ, HUBNUTÍ** – symptom tělesných i psychických onemocnění
- **NAUZEJA, ZVRACENÍ, MISERERE** (smiluj se) (stenózy, peptický vřed – možno s příměsí krve - **HEMATEMEZA**)
- **FETOR EX ORE** (pach jater při jaterním selhání, aceton při diabetické ketoacidóze, kaseinifikace chrupu, alkoholový zápach, ileus...)

SYMPTOMATOLOGIE GASTROINTESTINÁLNÍHO TRAKTU - GIT

- **BOLESTI BŘICHA**
 - Viscerální (obtížná lokalizace, povrchová, např. dráždění sliznice močovodu konkrementy)
 - Somatická (ostrá, ohraničená, hlubší postižení orgánů, např. pancreatitis acuta)
- **HLASITÁ/ZVÝŠENÁ STŘEVNÍ PERISTALTIKA** (nad místem střevní neprůchodnosti)
- Zástava střevní peristaltiky - **ILEUS**

SYMPTOMATOLOGIE GASTROINTESTINÁLNÍHO TRAKTU - GIT

- ZMĚNY VE VYPRAZDŇOVÁNÍ STOLICE (průjem, zácpa, tenesmus)
- **STEATOREA** (nadměrné množství tuku ve stolici v důsledku jeho porušeného trávení či vstřebávání malabsorpce)
- **INKONTINENCE STOLICE**
- **KRVÁCENÍ Z KONEČNÍKU A TL. STŘEVA**
 - mikroskopické, tzv. okultní
 - makroskopické, tzv. viditelné**ENTERORAGIE** (zejm. z tlustého střeva)
- **MELÉNA** – stolice s natrávenou krví ze žaludku

SYMPTOMATOLOGIE LEDVIN A MOČOVÉHO SYSTÉMU

Množství moče	Terminologie
> 2500 ml/24h	POLYURIE (polyurická fáze selhání ledvin, DM, hyperhydrataci)
500 až 2500 ml/24h	Normální denní diuréza
< 500 (400) ml/24h nebo méně než 20 ml/h	OLIGURIE (dehydratace, selhání ledvin)
< 100 ml/24h.	ANURIE

SYMPTOMATOLOGIE LEDVIN A MOČOVÉHO SYSTÉMU

retence	zadržení moči v močovém měchýři a nemožnost se vymočit
nykturie	noční močení
enuresis	pomočování
enuresis nocturna	noční pomočování
enuresis diurna	pomočování v průběhu dne
paradoxní ischurie	zadržení moči provázené odchodem moči z přeplněného močového měchýře po kapkách
dysurie	obtížné a bolestivé močení, provázené pálením a řezáním
strangurie	bolest a řezavý pocit při močení
polakisurie	časté nucení na moč, provázené vymočením malého množství moči
hematurie	krev v moči
pyurie	přítomnost velkého množství leukocytů až hnisu v moči
proteinurie	přítomnost bílkovin v moči

SYMPTOMATOLOGIE ALERGICKÝCH ONEMOCNĚNÍ

- **ANGIOEDÉM** – akutní, ohraničený nezáánětlivý otok kůže a podkoží
- **BRONCHOSPASMUS** – různý stupeň křeče bronchiální svaloviny
- **EKZÉM** – neinfekční zánětlivé onemocnění kůže (dermatóza)
- **CHRAPOT, KAŠEL, STRIDOR, EDÉM LARYNGU** – z důvodu otoku HCD

SYMPTOMATOLOGIE ALERGICKÝCH ONEMOCNĚNÍ

- **KOPŘIVKA (URTICARIA)** – edém dermis v důsledku dilatace a zvýšené permeability kapilár v důsledku působení histaminu
- **NAUZEJA, ZVRACENÍ, PRŮJEM** – obvykle u potravinových alergií
- **SVĚDĚNÍ (PRURITUS)**
- **SVĚTLOPLACHOST, SLZENÍ**
- **ŠOKOVÝ STAV**

SYMPTOMATOLOGIE REVMATICKÝCH ONEMOCNĚNÍ

- **BOLEST** – námahová, při zánětlivém procesu, klouby ruky a nohy, nártu, zápěstí...
- **KLOUBNÍ DEFORMACE**

- **OTOK, RANNÍ ZTUHLOST, POKLES ROZSAHU POHYBU KLOUBU**

SYMPTOMATOLOGIE REVMATICKÝCH ONEMOCNĚNÍ

- SUBFEBRILIE
 - ÚNAVNOST, NEVÝKONNOST, SVALOVÁ SLABOST
 - ZTRÁTA TĚLESNÉ HMOTNOSTI
 - VÝKYVY NÁLAD
-
- Symptomatologie revmatických onemocnění je spojena s chronicky probíhajícím zánětem v těle!

STANOVENÍ SPRÁVNÉ DIAGNÓZY

- **55 % anamnéza**
- **20 % fyzikální vyšetření**
- **20 % laboratorní vyšetření**
- **5 %**

ANAMÉZA

Soubor všech údajů o zdravotním stavu nemocného od narození do současné doby

- *řádně odebraná anamnéze → správná diagnostika*

Komunikace vedená za účelem zjištění:

- Subjektivních/objektivních příznaků
- Tělesných a duševních funkcí
- Prodělaných onemocnění
- Mnoha dalších okolností ovlivňujících zdravotní stav

ANAMÉZA

- přímá
- nepřímá
- zohlednit zdravotnímu stavu nemocného (život ohrožující stavy- rychlá a cílená anamnéza)
- informace o zdravotním stavu nemocného
- důvěra – vyloučit spěch a nervozitu, soukromí při rozhovoru, vhodné prostředí

Osobní
data

Jaké máte
potíže?

Popisuje pacient
- vyslechnout,
bezdůvodně nepřerušovat

Cílené dotazy
NE sugestivní

- duševní a emoční stav P/K
- inteligence P/K
- do dokumentace:
„Nemocný udává, že zvracel krev.“ **NE**
„Nemocný měl hematemezi.“

ZÁKLADNÍ ANAMNESTICKÉ OBLASTI

- RODINNÁ RA
- OSOBNÍ (současná–nynější onemocnění NO/prodělaná onemocnění.) OA
- ALERGOLOGICKÁ AA
- FARMAKOLOGICKÁ FA
- EPIDEMIOLOGICKÁ EA
- GYNEKOLOGICKÁ GA
- PRACOVNÍ A SOCIÁLNÍ PA/SA
- NÁVYKOVÉ LÁTKY, RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ

Rodinná anamnéza

- zdravotní stav rodičů (event. prarodičů), sourozenců, dětí
- zemřelí člen rodiny – poznamenat věk a příčinu
- výskyt dědičných nemocí (hemofilie...)
- nemoci s častým rodinným výskytem (DM, hypertenze...)

Osobní anamnéza

- **Dřívější onemocnění** – onemocnění, operace a úrazy (trvání, způsob léčby, event. následky), hospitalizace; dětské nemoci, pobyt v cizině (dg. infekčních/parazitárních nemocí), reumatická horečka (chlopenní vady)
- **Nynější onemocnění** – zjišťujeme souvislosti důležité pro současné onemocnění (konkrétně, NE před týdnem...)

Doplňující anamnéza podle systému

- **Celkové obtíže** - celkový zdr. stav, změny hmotnosti, \uparrow TT, noční pocení, časté infekce, alergické projevy
- **Kůže a kožní adnexy** - vyrážka, pruritus, pigmentace, neobvyklá ztráta vlasů a ochlupení, poruchy a deformity nehtů
- **Hlava** - bolesti, úrazy
- **Oči** - zrakové potíže, bolesti očí, otoky víček, nošení brýlí (nebo jiné), datum poslední kontroly
- **Uši** - sluch, výtok
- **Nos** - krvácení, záněty vedlejších dutin, časté rýmy
- **Dutina ústní, chrup, dásně** - problémy s chrupem/protézou, poslední kontroly, krvácení
- **Hrdlo** - časté katarakty HDC, chrapot, zvětšení/odstranění/zánět mandlí

Doplňující anamnéza podle systému

- **Respirační trakt** - kašel, expektorace, dušnost
- **Kardiovaskulární systém** - bolest na hrudi, bušení srdce, otoky DK, klaudikační bolesti, záněty žil, Raynaudův fenomén, hodnoty TK
- **GIT** - chuť k jídlu, obtíže při polykání, nesnášenlivost některé potraviny, žloutenka, bolesti břicha, nadýmání, nauzea, zvracení, stolice, krev/hlen v stolici, frekvence vyprazdňování, zvyklosti (užívání projímadel)
- **Urogenitální trakt** - poruchy močení, pálení při močení, pohlavní choroby

Doplňující anamnéza podle systému

- **Svaly, klouby, páteř** - svalová slabost, křeče, bolesti/otoky/ztuhlost kloubů, změny pohyblivosti/úrazy
- **Neurologické příznaky a psychický stav** - záchvaty bezvědomí, křeče, závratě, poruchy spánku, úzkostné stavy, nervozita, deprese
- **Lymfatický a hematopoetický systém** - zduření uzlin, anémie, krvácivé projevy
- **Endokrinní systém** - snášení tepla a chladu, polydipsie, polyurie, nadměrné pocení
- **Alergické projevy** - druh alergie, zvláštní alergie na léky

Raynaudův fenomén

anemická fáze

cyanotická fáze

Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Raynaudova_nemoc

PRACOVNÍ A RODINNÁ ANAMNÉZA

- povolání v průběhu života + nynější
- choroby z povolání
- pracovní zatížení nemocného, soulad v rodinném životě, životospráva (spánek, odpočinek, pravidelnost a druh stravování, sport, záliby)

SPECIFIKA ANAMNÉZY V PEDIATRII

- nutno odlišit pohled dítěte a rodiče
- specifika komunikace s malým dítětem, pubescentem
- důraz na prodělaná očkování
- anamnéza těhotenství a porodu matky

SPECIFIKA ANMNÉZY V GERIATRII

- ČASTO DEKOMPENZACE CHRONICKÝCH ONEMOCNĚNÍ
- Potlačení symptomatologie (tzv. zastřené příznaky) nebo netypické příznaky
- POLYPRAGMAZIE, LÉKOVÉ INTERAKCE
- DŮRAZ KLÁST NA: sociální anamnézu, pády, závratě, psychický stav, příznaky kardiovaskulárního systému

Kritické posouzení anamnézy

- **AGRAVACE** – nemocný zveličují své potíže (záměr: PN, invalidní důchod, nedůvěry v lékaře)
- **SIMULACE** – předstírání nemoci
- **DISIMULACE** – zatajování nemoci nebo potíží (přeřazení z pracovní pozice, invalidní důchod, strach z hospitalizace)

SHRNUTÍ

- Základní anamnestické oblasti
- Nespecifické symptomy
- Febris
- Subfebrilie, afebrilie
- Kašel
- Hemoptýza, hemoptoe
- Dušnost
- Bolesti na hrudi
- Dysfonie
- Singultus
- Palpitace
- Synkopa
- Otoky
- Klaudikační bolesti
- Periferní pulzace
- Nechutenství, hubnutí
- Nauzea, zvracení, miserere
- Fetor ex ore
- Bolesti břicha
- Zvýšená peristaltika
- Průjem, zácpa, tenesmus
- Steatorea
- Inkontinence moče, stolice
- Hemoragie, enteroragie, meléna
- Symptomatologie ledvin a močového systému

Děkuji za pozornost.